

актуальності. У кредитній сфері небезпечність шахрайства завжди була і є досить актуальною, коли банк може непомітно втратити значний капітал.

Від адекватної оцінки наявного рівня кредитоспроможності позичальника багато в чому залежить повнота, своєчасність і результативність управлінських заходів із ліквідації, запобігання наявним і потенційним загрозам у сфері банківського кредитування і діяльності банку в цілому.

Список літератури

1. Букин С. Безопасность банка / С. Букин // Банковские технологии. – 2003. – № 9 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.bizcom.ru/security/2003-09/01.html.
2. Зубок М. І. Безпека банків / М. І. Зубок. – К., 2002. – 306 с.
3. Гамза В. А. Безопасность банковской деятельности: учебник / В. А. Гамза, И. Б. Ткачук. – М.: Маркет ДС, 2010. – 422 с.
4. Гриценко Р. Економічна безпека банківської системи України / Р. Гриценко // Вісник НБУ. – 2003. – № 4. – С. 27–28.
5. Вітлінський В. М. Кредитний ризик комерційного банку / В. М. Вітлінський. – К.: Знання, 2010. – 98 с.

УДК 330.34.014

ДИСПРОПОРЦІЇ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ: СУЧАСНИЙ СТАН І ТЕНДЕНЦІЇ

Комірна В. В.,

д.е.н., проф. кафедри маркетингу

Донецького державного університету управління

У статті розглянуто наявні диспропорції соціально-економічного розвитку регіонів. Обґрунтовано необхідність зміцнення міжрегіональних господарських зв'язків на основі поглиблення регіональної та галузевої спеціалізації.

Ключові слова: *регіон, регіональна економічна політика, соціально-економічний розвиток, інвестиції.*

В статье рассмотрены существующие диспропорции социально-экономического развития регионов. Обоснована необходимость усиления межрегиональных хозяйственных связей на основе более детальной региональной и отраслевой специализации.

Ключевые слова: *регион, региональная экономическая политика, социально-экономическое развитие, инвестиции.*

The article describes the existing imbalance of socio-economic development of regions. Obosonovana need to strengthen inter-regional economic sviyazey based on more detailed regional and sectoral specialization.

Keywords: *region, regional economic policy, social and economic development, investment.*

Постановка проблеми. Ключовою проблемою сучасної державної регіональної економічної політики в Україні, що потребує поетапного розв'язання, є поглиблення диспропорцій соціально-економічного розвитку регіонів, їх низька конкурентоспроможність та інвестиційно-інноваційна активність.

Регіональні диспропорції за практично всіма економічними і соціальними показниками були характерними ще за часів перебування України у складі СРСР. За роки незалежності їх рівень не лише не зменшився, а й відчутно зріс. Різні темпи розвитку регіонів протягом 1990-х років підсилювалися кризовими проявами в економіці.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Слід зазначити вагомі здобутки в дослідженні різнопланових теоретичних та практичних проблем щодо формування регіональної економічної політики, управління регіональним розвитком в умовах невизначеності та її впливу на стан економічної, демографічної, екологічної безпеки регіонів, які представлені в наукових працях О. І. Амоші, О. М. Алімова, Б. В. Буркинського, В. О. Богомолова, З. В. Герасимчука, В. М. Геєця, А. Г. Гранберга, Б. М. Данилишина, М. І. Долішнього, С. І. Дорогунцова, В. І. Дубницького, Я. А. Жаліло, М. З. Згуровського, В. Ф. Іванюти, А. Б. Кондрашихіна, В. С. Кравціва, О. М. Невелева, В. І. Поповкіна, Є. В. Хлобистова, Л. Г. Чернюк, М. Г. Чумаченка, С. М. Шкарлета та інших.

Незважаючи на велику кількість робіт із досліджуваної проблематики, слід зазначити, що питання особливостей державного регулювання регіонів, які мають промислово-аграрну територіально-виробничу специфіку, залишаються практично недослідженими, тому дослідження є особливо актуальним.

Мета статті – проаналізувати сучасний стан і тенденції розвитку регіонів, визначити диспропорції соціально-економічного розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Узагальнено сучасний стан соціально-економічних диспропорцій регіонального економічного розвитку можна охарактеризувати так: економічний потенціал України розміщений територіально нерівномірно; постійно зростає міжрегіональна диспропорція за основними економічними показниками; регіони суттєво відрізняються за рівнем інвестиційної привабливості; зберігаються істотні відмінності надходжень до місцевих бюджетів на одну особу; посилюється регіональна диспропорція за основними параметрами соціального розвитку.

Так, лише у двох регіонах (Дніпропетровській області та місті Києві) зосереджено 37,1% прямих іноземних інвестицій; у п'яти (Донецькій, Дніпропетровській, Одеській, Харківській областях та місті Києві) – 51,1 % виробництва ВВП; у шести (Донецькій, Дніпропетровській, Львівській, Київській, Харківській областях та місті Києві) – 55,4 % обсягу інвестицій в основний капітал; у семи (Донецькій, Дніпропетровській, Полтавській, Луганській, Запорізькій, Харківській областях та місті Києві) – 70,9 % обсягів реалізованої промислової продукції, робіт та послуг [1].

Станом на 1 січня 2010 р. у 25 регіонах (всі регіони, крім міста Києва та Дніпропетровської області) обсяг прямих іноземних інвестицій на одну особу менший за середньоукраїнський (775,3 дол. США) [1].

Найбільше прямих іноземних інвестицій з початку інвестування в розрахунку на одну особу надійшло до міста Києва (4912,8 дол. США), найменше – у Тернопільську область (53,7 дол. США), що зумовило диспропорцію [1].

Десятирічна економічна криза, яка характеризувалася значним зменшенням обсягів виробництва, завдала сильного удару по виробничому потенціалу всіх регіонів. Проте спад виробництва був дуже диференційованим через різний ступінь адаптованості окремих галузей до нових економічних умов, надання державної підтримки переважно базовим галузям, які мають високий ступінь територіальної локалізації, недостатній рівень внутрішньої кооперації виробництва між регіонами України тощо.

Починаючи з 2000 року економічне зростання України набуло значних темпів, яке супроводжувалося водночас поглибленням диспропорцій у рівнях соціально-економічного розвитку 27 регіонів.

За рівнем розвитку регіони України можна поділити на три групи. Перша група – це регіони-лідери. Економічне зростання цих регіонів почалося в 1998-1999 роках. До даної групи відноситься місто Київ та промислові регіони в основному на сході України, що мають значний експортний потенціал, (Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Луганська) та дві області на заході країни (Волинська та Закарпатська). До другої групи можна віднести переважну більшість регіонів, економічне зростання яких почалося з 2000 р., та суттєво відрізняються за рівнями соціально-економічного розвитку. Економічне зростання регіонів, що входять до третьої групи почалося в 2001 р. – це Одеська та Полтавська області. Високі темпи економічного зростання цих регіонів частково пояснюються значним покращенням ділового клімату, розвитком підприємницької діяльності, сільськогосподарського виробництва та обробної промисловості.

Не характеризуються тенденцією стрімкого розвитку регіонів та країни останні три місяці 2008 р. та перші – 2009 р. На результатах економічного розвитку в цей період негативно позначилася світова фінансова криза, яка не залишила осторонь і Україну. Особливо криза вплинула на промисловість країни, оскільки суттєва частина щорічної реалізованої промислової продукції припадає на експорт, а країни, що імпортують нашу продукцію, виявилися не спроможними під час кризи зберегти попередні обсяги закупівель.

Спад промислового виробництва в цілому у державі у 2008 р. становив 3,1 % (у 2007 зростання – 10,2 %). Така ситуація спричинена різким скороченням обсягів виробництва у IV кварталі 2008 р. (на 24,9 %), що відбулося у зв'язку зі світовою фінансовою кризою, за якої різко зменшився експорт нашої промислової продукції. Найбільше зниження, порівняно з відповідним кварталом 2007 р., спостерігалось на підприємствах гірничо-металургійного комплексу (на 39-45 %), хімічної промисловості (на 32,5 %), машинобудування (29,2 %) [1].

Збільшення випуску продукції спостерігалось за всіма основними видами діяльності, крім видобування паливно-енергетичних корисних копалин.

Такі галузеві особливості зростання промислового виробництва обумовили його регіональну диспропорцію. У 2008 р. спад промислового виробництва мав місце у 12-ти регіонах країни. Зокрема, значний спад обсягів промислового виробництва спостерігався Івано-Франківській (21,5 %), Полтавській (14,15 %), та Волинській (20,3 %) областях. Водночас приріст промислового виробництва зафіксовано у Черкаській (33,0 %), Одеській (27,6 %) областях [1].

Економіку низки регіонів сьогодні визначають одна-дві галузі, які зазвичай належать до сировинних або виробляють низькотехнологічну чи проміжну продукцію. Через брак належної диверсифікації виробництва товарів і послуг економіка більшості областей надзвичайно вразлива від становища у сировинних галузях, а також змін у обсягах випуску проміжної продукції. Положення ускладнюється тим, що саме у ці сектори економіки найчастіше спрямовуються інвестиційні потоки.

Так, пріоритетною галуззю промислового виробництва для 16-ти регіонів є харчова промисловість та перероблення сільськогосподарських продуктів; для Дніпропетровської, Запорізької і Донецької областей – металургія та обробка металу; для Закарпатської та Сумської областей – машинобудування, для Луганської та Полтавської областей – виробництво коксу, продуктів нафтопереробки та ядерного палива; для Івано-Франківської, Миколаївської, Рівненської областей та міста Севастополь – виробництво та розподіл електроенергії, газу і води [1].

Найбільш розвиненими промисловими регіонами є Дніпропетровська, Донецька, Запорізька, Луганська, Полтавська, Харківська області та місто Київ, сумарна частка яких становить понад 60 % загальнодержавного промислового виробництва [1].

Разом з тим, питома вага Волинської, Закарпатської, Кіровоградської, Тернопільської, Херсонської, Чернівецької областей та міста Севастополь не досягає 1 % від загального промислового виробництва по країні.

Зберігаються суттєві регіональні диспропорції за обсягом реалізованої промислової продукції на одну особу – коефіцієнт варіації за цим показником протягом останніх років становить понад 10 разів (за підсумками 2007 р. показник сягнув 12,5 рази). У загальноукраїнському експорті питома вага трьох областей – Донецької, Дніпропетровської та міста Київ – становить більше половини, проте лівову частку їхнього експорту становить продукція гірничорудної, металургійної та хімічної промисловості. Водночас станом на 1 січня 2009 р. питома вага одинадцяти регіонів (Автономної Республіки Крим, Волинської, Житомирської, Кіровоградської, Рівненської, Тернопільської, Херсонської, Хмельницької, Чернівецької, Чернігівської областях та міста Севастополь) не перевищує 1 % в обсязі загальноукраїнського експорту [1].

Є велика різниця в інвестиційній привабливості регіонів для іноземних інвестицій. Найвищий інвестиційний рейтинг має місто Київ (його частка становить понад чверть усіх іноземних інвестицій країни), а також

Дніпропетровська, Донецька, Івано-Франківська, Київська, Харківська, Одеська області. Водночас питома вага у загальному обсязі прямих іноземних інвестицій 14 регіонів становить менше 1 % [1].

Важливою ознакою інституційних змін в економіці регіонів є розвиток малого та середнього підприємництва. На сьогоднішній день цей сектор економіки ще не виконує повною мірою притаманних йому функцій в розвитку регіонів. Зокрема, частка малих підприємств у загальних обсягах виробленої продукції становить від 15-21% у Чернівецькій, Закарпатській, Івано-Франківській, Тернопільській областях та місті Севастополь до менше як 5 % у Дніпропетровській, Донецькій, Запорізькій, Луганській областях. Близько 55 % загальної кількості малих підприємств (офіційна статистика в регіональному розрізі є лише за малими підприємствами) зосереджено лише в 7 регіонах: місто Київ, Донецькій, Дніпропетровській, Харківській, Львівській, Одеській областях та Автономній Республіці Крим. На малих підприємствах цих регіонів працює понад половина працівників усіх малих підприємств України. За кількістю малих підприємств на 10 тис. осіб населення показник вище середнього по Україні мають лише місто Київ, Миколаївська, Львівська, Харківська області та Автономна Республіка Крим. Найнижчі значення даного показника зафіксовано в Тернопільській області, а різниця між максимальним і мінімальним показниками становить 4,7 рази. Диференційованою за регіонами є також динаміка малих підприємств. Найбільш динамічним є процес створення малих підприємств у Вінницькій, Чернігівській, Київській, Запорізькій, Волинській, Дніпропетровській, Одеській областях та місті Києві. Водночас у Кіровоградській та Закарпатській областях спостерігається їхній найнижчий приріст [1].

Одночасно з активізацією економічної діяльності відбувалося деяке покращання соціальних параметрів розвитку регіонів. Зокрема, у 2008 р. в усіх регіонах збільшився розмір середньомісячної заробітної плати, у 2 регіонах приріст становив понад 10 %. При цьому регіональна диспропорція темпів зростання інших регіонів є незначною, що, на нашу думку, обумовлено реалізацією єдиної державної політики підвищення заробітної плати у бюджетній сфері. Суттєва регіональна диспропорція за розміром середньомісячної заробітної плати обумовлена структурними особливостями економіки регіонів. Варіація розміру середньої заробітної плати у 2008 р. становила 2,3 рази [1].

Економічне зростання закономірно відобразилося у зменшенні масштабів безробіття у докризовому періоді, але поки що не супроводжується відповідним скороченням його тривалості. Середньомісячна чисельність зареєстрованих незайнятих громадян, які мали статус безробітних, у 2008 р. становила 844,9 тис. осіб, або 3,0 % економічно активного населення працездатного віку. Спостерігається диспропорція цього показника за регіонами, де рівень зареєстрованого безробіття коливається від 5,1 % у Тернопільській області, до 0,6 % у місті Києві [1].

Кількість безробітних працездатного віку (за методологією МОП) у середньому за 9 місяців 2008 р. становила 1 353,6 тис. осіб, або 6,5 % від

чисельності економічно активного населення зазначеного віку. Нерівномірно у регіональному розрізі змінювалась чисельність безробітних. Найбільший рівень безробіття протягом 9 місяців 2008 р. зафіксовано у Чернівецькій (9,4%), Рівненській (9,3%), Житомирській (9,3%), та Черкаській (9,0%) областях. Водночас найменший – у місті Києві (3,0%) [1].

Негативною тенденцією регіонального розвитку в умовах кризи 1990-х років став спад економічного обміну між регіонами, найбільш тісні економічні зв'язки є лише між Донецькою, Дніпропетровською, Запорізькою та Луганською областями, у яких сконцентрована металургійна промисловість України та все необхідне для її функціонування: виробничі фонди, сировина (коксівне та енергетичне вугілля, залізна руда), електроенергетика, робоча сила відповідної кваліфікації. З іншими регіонами економічні зв'язки набагато слабкіші. Участь у міжрегіональному ринку товарів більше половини областей України незначна: майже все, що виробляється в них, споживається в їх межах, або обмінюється на енергоносії. Це свідчить про фактичну дезінтеграцію національного внутрішнього ринку. Співвідношення максимального та мінімального значень основних показників соціально-економічного розвитку регіонів у розрахунку на одну особу вказують на потребу вироблення системної державної регіональної політики, спрямованої на поетапне вирівнювання наявних диспропорцій розвитку окремих територій.

Проте, незважаючи на негативні тенденції у розвитку регіонів країни, початок ХХІ ст. характеризується уповільненням темпів регіональних диспропорцій та поступовим їх зменшенням за окремими показниками. Так, не беручи до уваги різницю в обсягах прямих іноземних інвестицій на одну особу населення, усі диспропорції розвитку за показниками, зменшуються, порівняно з першими роками нашого століття.

Негативним чином на диспропорції в обсягах прямих іноземних інвестицій впливає їх обсяг у місті Києві – столиці України, що має спеціальний статус.

Для більш об'єктивної оцінки ситуації, що склалася в Україні з часу розпаду СРСР, варто взяти до уваги результати дослідження експертів Світового Банку з охопленням 16 країн. У результаті були сформульовані наступні висновки:

Країни, що розвиваються порівняно з розвиненими країнами. Регіональні диспропорції є більш глибокими в країнах, що розвиваються. Порівнюючи диспропорції у рівнях прибутків, можна побачити, що диспропорції у рівнях соціально-економічного розвитку регіонів усіх країн, що розвиваються (за винятком Румунії та Пакистану) більш глибокі, ніж регіональні диспропорції в Італії – розвиненій країні, яка потерпає від цих проблем. У середньому, показники диспропорцій між країнами, що розвиваються в 2-6 разів перевищують показники диспропорцій між розвиненими країнами.

Федеративні держави порівняно з унітарними державами. Проведені розрахунки показують, що з точки зору показників валового внутрішнього продукту (в рамках регіону) розвинені унітарні держави, так само як і унітарні держави, що розвиваються мають більші диспропорції, ніж держави з

федеральним устроєм. Слід також зазначити, що в менших за розмірами унітарних державах рівень регіональних диспропорцій нижчий, ніж в унітарних державах з великою територією. Регіональна політика, спрямована на подолання регіональних диспропорцій, виявилася ефективнішою в державах із федеральним устроєм, оскільки поглиблення в них регіональних диспропорцій створює загрозу сепаратизму [2].

У країнах, де спостерігаються диспропорції в рівнях соціально-економічного розвитку регіонів проводиться інтервенціоністська політика підтримки найбільш відсталих регіонів, тоді як країни, де зусилля спрямовуються на забезпечення стандартів надання базових послуг, усунення бар'єрів для мобільності факторів виробництва (Пакистан, США), лібералізації ринку та ліквідації перекосів в економіці держави (Чилі) досягли успіху у вирівнюванні прибутків. Отже, створення рівних умов конкуренції є більш корисним для відсталих регіонів, ніж проведення патерналістської протекціоністської політики.

Основними чинниками, які обумовлювали поглиблення кризових явищ економіки України та посилення регіональних диспропорцій після 1990 р., були такі:

1. Нерівномірність розвитку кризових явищ за галузями матеріального виробництва та всередині основних галузей. З усіх галузей народного господарства найістотнішого удару зазнала промисловість України. Це сталося через обвальне руйнування традиційних кооперативних зв'язків та скорочення сировинного й споживчого ринку, через хибні рішення у фінансово-бюджетній і кредитно-грошовій політиці. У свою чергу серед галузей промисловості наймасштабніше згорання виробництва відбулося у виробництві товарів народного споживання, паливній, хімічній та нафтохімічній промисловості, чорній металургії, а з 1994 р. – в машинобудуванні. Таким чином, у найскрутнішому становищі опинилися ті регіони, де зазначені галузі складають основу промислового комплексу.

2. Різко диференційоване підвищення цін на продукцію різних галузей матеріального виробництва і, зокрема, різних галузей промисловості. Найбільше підвищення цін на продукцію було характерне для тих галузей, що відзначалися найвищими темпами зниження обсягів виробництва – паливної, хімічної, нафтохімічної промисловості, чорної металургії, електроенергетики. Значно підвищились ціни на продукцію транспорту, зв'язку, будівництва. Отже, йдеться про галузі, які становлять основу виробничо-технологічних циклів. Зростання цін на продукцію цих галузей поширюється за принципом ланцюгової реакції на продукцію інших галузей.

У дуже не вигідному становищі опинилося сільське господарство, ціни на продукцію якого залишилися під жорстким державним контролем. Так, ціни на сільськогосподарські продукти на кінець 1994 р. лише на 50% покривали витрати на їх виробництво. У той же час рівень рентабельності багатьох галузей промисловості, закладений у ціни на їх продукцію, був невиправдано високим. Щоправда, у 1994 р. почалося швидке підвищення як закупівельних, так і роздрібних цін на зерно, хліб, хлібопродукти.

Таким чином, у найбільш складному економічному становищі опинилися регіони, де основою матеріального виробництва є машинобудівний та аграрно-переробний комплекси. Це, по-перше, регіони з потужним багатогалузевим машинобудівним комплексом, більшість підприємств якого раніше працювали за військовими замовленнями; по-друге, «молоді» промислово-аграрні та агропромислові регіони Центральної та Західної України, що мали вузьку машинобудівну спеціалізацію та потужні агропромислові комплекси.

3. Зменшення обсягів капітальних вкладень у розвиток економіки і згортання інвестиційної діяльності в цілому. Дуже важко передбачити, як даний чинник позначиться на балансі територіальних співвідношень. З одного боку, діючий раніше в СРСР надмірний централізм у перерозподілі національного доходу в незалежній Україні збільшився з Києва по відношенню до регіонів. З іншого боку, практично було зруйновано систему державного планування та управління економікою країни, держава фактично припинила інвестування багатьох сфер економіки. Тому можна говорити, що на процес перерозподілу національного доходу між регіонами значною мірою впливають і різноманітні суб'єктивні чинники.

4. Збільшення безробіття. Слід зазначити, що на цей час офіційна статистика тільки приблизно відбиває реальну ситуацію на ринку праці України. Це зумовило, по-перше, значним поширенням прихованого безробіття, насамперед у промисловості; по-друге, до цього призводить брак повної і адекватної інформації про зайнятість населення у недержавному секторі. Тому не слід очікувати значних змін у структурі зайнятості населення у суспільному виробництві, розрахованій за офіційними даними. З цієї ж причини викликає сумніви й достовірність деяких соціальних показників, наприклад, обсягів грошових доходів населення. Значна частина грошових потоків виходить з-під контролю Національного банку [3, с. 54-56].

При цьому належить підкреслити, що неефективне управління регіональним розвитком є тим фактором, який значно погіршує стан соціально-економічного розвитку території і країни в цілому.

З часу незалежності Україна залишилася наодинці зі своїми проблемами. Набувши певні (не структуровані) основні фонди господарювання від радянського комплексу, Україна й досі не визначилася щодо нової моделі управління регіональним розвитком.

Наша країна належить до індустріально розвинених держав світу, та має структурно розгалужені промислових комплексів. Разом з тим, проблемами економіки держави є структурна розбалансованість промислового комплексу. Застаріла вузькоспеціалізована економічна база більшості регіонів не відповідає сучасним вимогам ринкової економіки та не спроможна використати весь наявний потенціал регіонів. Орієнтованість промислового комплексу переважно на експорт робить його особливо вразливим за умов світової кризи (що підтверджується ситуацією у зв'язку зі світовою фінансовою кризою, яка мала місце наприкінці 2008 – та протягом 2009 р.).

Вплив механізму ринкової конкуренції призвів до поділу регіонів за їх конкурентними перевагами, різним рівнем адаптації до умов ринку регіонів з

різною структурою економіки. Значний рівень диспропорцій у розвитку регіонів спричинений такими проблемами: незадовільний стан інфраструктури, неадаптованість робочої сили до ринкових умов, недостатня підтримка розвитку підприємництва, брак інноваційно-інвестиційної активності підприємств, і, як наслідок, низька інвестиційна привабливість територій.

Наведена ситуація склалася через відсутність дієвого державного механізму, орієнтованого на зменшення рівнів диспропорції розвитку окремих територій, стимулювання діяльності місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та суб'єктів господарювання шляхом якомога повного використання природного, економічного, трудового, наукового та іншого потенціалу.

Фактично в усіх країнах реформування економічних відносин супроводжувалося поглибленням диспропорцій соціально-економічного розвитку регіонів.

Україна з наявними диспропорціями розвитку регіонів та соціокультурним різноманіттям не є унікальною у сьогоденному світі.

Переважає більшість країн світу також не є моноетнічними і моноконфесійними. Практично в будь-якій країні можна знайти низку регіонів із яскраво вираженими історико-культурними відмінностями.

Україна є потенційно агропромисловою країною, розвитку якої притаманний соціально-економічний розрив між сільською та міською місцевостями. Використання ринкових механізмів господарювання не веде до автоматичного подолання наявних диспропорцій. Наша країна не зможе розвиватися, не застосувавши сучасні підходи до розміщення продуктивних сил. Село не може й далі виконувати роль джерела ресурсів та ринку збуту для промислового міста.

Майданчиком для розвитку нових високотехнологічних технологій повинні стати не лише великі міста, але й інші адміністративно-територіальні утворення, що будуть здатні забезпечити інвестиційно привабливий клімат.

Диспропорції соціально-економічного розвитку ускладнюють проведення єдиної політики соціально-економічних перетворень та гальмують забезпечення високих темпів економічного зростання на всій території держави. Україна перетворюється в країну «бідних» і «багатих» регіонів. Це помітно при порівнянні прямих показників доходів: розрив між окремими регіонами за рівнем середньомісячної номінальної заробітної плати становить 2,4 рази, а за рівнем середньомісячних доходів у розрахунку на одну особу взагалі перевищує 6 разів [1].

Поглиблення регіональних диспропорцій унеможливорює використання переваг територіального поділу, спеціалізації та кооперування праці, супроводжується послабленням міжрегіональних економічних зв'язків, призводить до закріплення суттєвих регіональних відмінностей у перебігу суспільно-політичних процесів, не дозволяє повною мірою використовувати потенціал міжрегіонального та прикордонного співробітництва, перешкоджає вирішенню екологічних проблем тощо.

Наявність диспропорцій органічно пов'язана із соціально-економічною дезінтеграцією регіонів і є одним з обумовлюючих її факторів. Соціально-економічну дезінтеграцію визначає зміна внутрішньої консолідованості економічного простору, ослабленість міжрегіональних економічних зв'язків. Прояви дезінтеграції створюють загрозу цілісності країни і є економічним підґрунтям сепаратизму.

Висновки. До основних причин дезінтеграції варто віднести: відсутність ефективно діючого центру; прагнення регіональних лідерів до об'єктивно не обумовленої політичної та економічної самостійності; недосконалість правового забезпечення регіонального розвитку; відсутність обґрунтованої політики регіонального розвитку держави; недосконалість міжбюджетних відносин; висока політизація економіки; відсутність достовірної статистичної та соціологічної інформації.

Дезінтеграція поглиблює диспропорції соціально-економічного розвитку регіонів, зокрема через значне зниження міжрегіонального товарообміну, скорочення міжрегіонального пасажирообороту, особливо повітряним транспортом. Зазначені дезінтеграційні тенденції у соціально-економічному розвитку регіонів (загострення соціальних проблем, збільшення соціальної напруженості та ін.) становлять безпосередню загрозу соціальній стабільності, економічній безпеці й територіальній цілісності держави.

Актуальним постає налагодження міжрегіонального співробітництва регіонів, посилення вертикального і горизонтального технологічного кооперування підприємств, обміну кадрами, інноваційними розробками тощо, у чому держава має відігравати роль активного посередника.

Саме зміцнення міжрегіональних господарських зв'язків на основі поглиблення регіональної та галузевої спеціалізації дозволяє якнайповніше розкрити і задіяти внутрішній потенціал територій, а також забезпечити повноцінне інтегрування регіонів України у єдиний національний економічний комплекс. За таких умов міжрегіональна економічна інтеграція також потребує зведення її у ранг пріоритету державної регіональної політики, розробки заходів на державному рівні, здатних прискорити взаємовигідне співробітництво регіонів, забезпечити розвиток внутрішнього ринку та повноцінний вихід на зовнішній ринок.

Список літератури

1. Комірна В. В. Нарощування наявного потенціалу субнаціональної соціально-економічної територіальної системи: зб. наук. праць: у 4-х т. (м. Дніпропетровськ, 18-19 берез. 2010 р.) / В. В. Комірна // Проблеми та шляхи вдосконалення економічного механізму підприємницької діяльності: міжнар. наук.-практ. конф. – Дніпропетровськ: Біла К. О., 2010. – Т. 2. – С. 75–77.

2. Проект Стратегії національної екологічної політики на період до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.menr.gov.ua/cgi-bin/go.

3. Про гармонізацію життєдіяльності суспільства у навколишньому природному середовищі: нац. доп. України до V Всеєвропейської конференції міністрів навколишнього середовища «Довкілля для Європи». – К.: Парлам. вид-во, 2003. – 172 с.

УДК 657:69.003:336.6

АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНО-БУДІВЕЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДОНЕЦЬКОГО РЕГІОНУ

Кондрашова Т. М.,
к.е.н., доцент кафедри обліку і аудита
Донецького державного університету управління
Плітченко Г. Ю.,
Донецький державний університет управління

У статті проведено аналіз інвестиційно-будівельної діяльності Донецької області та надано рекомендації щодо визначення шляхів активізації інвестування в будівельну галузь на регіональному рівні.

Ключові слова: будівництво, інвестиції, капітальні інвестиції, будівельна галузь, інвестиційно-будівельна діяльність.

В статье проведен анализ инвестиционно-строительной деятельности Донецкой области и даны рекомендации по определению путей активизации инвестирования в строительную отрасль на региональном уровне.

Ключевые слова: строительство, инвестиции, капитальные инвестиции, строительная отрасль, инвестиционно-строительная деятельность.

The article analyzed the investment and construction of Donetsk region and recommendations on ways to enhance the definition of investment in the construction industry at the regional level.

Key words: construction, investment, capital investment, the construction industry, investment and construction activities

Постановка проблеми у загальному вигляді. Зв'язок з науковим та практичним завданнями. Будівництво являє собою один з найважливіших механізмів соціально-економічного зростання країни. Розширення будівельної галузі викликає економічне піднесення країни і надає умови та вказує шляхів вирішення соціальних проблем. Важливість будівельного комплексу пояснюється наступними факторами:

надає велику кількість робочих місць та споживає готову продукцію інших галузей народного господарства;

розвиток його дає економічний ефект, суть якого полягає у мультиплікаційному ефекті залучених у будівництво коштів;

розвиток будівельної галузі в умовах діяльності ринкових механізмів спрямований на стабілізацію стану соціальної безпеки як окремого регіону, так і держави в цілому.

Узагальнюючи вищесказане можна дійти висновку, що внаслідок функціонування будівельного комплексу реалізується інвестиційна політика